

1. Ulusal Cami Mimarisi Sempozyumu

“GELENEKTEN GELECEĞE CAMİ MİMARİSİNDE ÇAĞDAŞ TASARIM VE TEKNOLOJİLER”

2-5 EKİM 2012

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

SEMPOZYUM KİTABI

KIRKLARELİ TARİHİ CAMİLER'İN MEKÂNSAL ANALİZİ VE KORUNMA DURUMLARI

Araş. Gör. Dr. Ali YILDIZ

Kırklareli Üniversitesi, Teknik Eğitim Fakültesi, Yapı Eğitimi Bölümü

Kırklareli ili tarih boyunca Traklar, Persler, Galatlar, Romalılar, Peçenekler, Bulgarlar ve Osmanlılar olmak üzere çeşitli uygarlıkların hâkimiyeti altında kalmış, uzun yıllar Hıristiyan nüfusuna ev sahipliği yapan şehir adını da ildeki kiliselerden almıştır. Şehrin Kırkkilise olan İsmi Cumhuriyetin ilanından sonra Kırklareli olarak değiştirilmiştir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde Edirne şehrine bağlı bir sancak merkezi olan Kırklareli fazla gelişim gösterememiştir. Dolayısıyla şehirdeki dinî yapılar da İmparatorluğun önemli merkezlerindeki yapılara kıyasla daha sade ve küçük boyutlarda inşa edilmiştir. Kırklareli il merkezindeki Hızırbey Camii, Babaeski ilçesindeki Cedit Ali Paşa Camii ve Lüleburgaz ilçesindeki Sokullu Mehmet Paşa Camii öne çıkan dinî yapılar arasındadır. Vize ilçesinde bulunan Gazi Süleyman Paşa Camii (Küçük Ayasofya Kilisesi) ile Kıyıköy Beldesi'ndeki Kıyıköy Camii kiliseden camiye çevrilen yapılar arasındadır. Camiler genellikle dikdörtgen plan şemasıyla inşa edilmiş, üst örtü olarak kırma çatı veya kubbe yapım sistemi tercih edilmiştir. Kırklareli şehir merkezinde beş, ilçelerdeki ve beldelerdeki camilerle birlikte toplam yirmi üç tarihî cami Kırklareli Taşınmaz Kültür Varlıkları listesine alınmıştır. Bununla birlikte günümüze ulaşamamış sekiz caminin varlığından tarihî kaynaklarda söz edilmektedir. Özgün işlevlerini sürdüren camiler; bu sayede büyük ölçüde korunabilmiş, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce yürütülen restorasyon çalışmaları ile de yapıların yaşatılması için önemli adımlar atılmıştır. Ancak yapılan bilinçsiz onarımlar ve yeni eklemeler ile camilerin özgün karakterlerinden uzaklaşması söz konusudur. İldeki birçok camiye plan şemasından farklı olarak eklenen son cemaat mahalli ve bazı camilerin dış cephelerine uygulanan kaplamalar neticesinde özgün özelliklerinin algılanması güçleşmiştir. Bu çalışma ile Kırklareli'ndeki camilerin plan ve cephe organizasyonu analiz edilerek, mekân kurguları irdelenmiştir. Ayrıca camilerin özgün mimarileri ile günümüzdeki durumları karşılaştırılarak koruma düzeyleri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kırklareli Tarihi Camileri, Cami Mimarisi, Koruma, Belgeleme.

1. Giriş

Camiler İslâm mimarisini oluşturan en önemli yapılardan olup; işlevsel özellikleri, tasarım kriterleri ve estetik unsurları açısından da farklı bir bina tipi olarak değerlendirilmektedir. Kubbe ve minare cami mimarisi için belirleyici ve diğer yapılardan ayırıcı öğeler olarak öne çıkarken, simgesel anlamda da cami formunu tamamlayan elemanlardandır. Ezanın yüksekçe bir yerden okunması ve böylece sesin rahat bir şekilde duyulabilmesinin sağlanması amacıyla inşa edilen minareler fonksiyonel öğelerdendir. Her ne kadar günümüz teknolojisi ile işlevsel açıdan minarelere duyulan ihtiyaç azalsa da, caminin tamamlayıcı elemanı olarak cami mimarisindeki önemini korumaktadır. Nitekim özellikle selâtin camileri olmak üzere birçok büyük camide birden fazla minare inşa edilmiş, böylece minarelerin sadece fonksiyonel birer öğe olmadığı vurgulanarak, mimariyi tamamlayıcı özelliğinin yanında caminin şehir içerisindeki yerinin rahat bir şekilde algılanmasının ve camiye estetik bir görünüm kazandırılmasının sağlanması da amaçlanmıştır. Kubbeler ise strüktürel

1. Ulusal Cami Mimarisi Sempozyumu

Gelenekten Geleceğe Cami Mimarisinde
Çağdaş Tasarım ve Teknolojiler

nedenlerden ötürü inşa edilmiş, bunun yanında camilerdeki akustik sorunların çözülmesine de büyük katkılar sağlamıştır. Cami mimarisi zaman içerisinde gelişim göstererek çeşitli biçim ve boyutlarda inşa edilmiş sayısız örneğin harmanlanması ve bunlardan elde edilen birikimin uygulanması ile günümüzdeki şeklini almıştır. Camiler kubbe ve minareleri ile kentlerin silüetine katılarak birçok şehrin kimliğini de oluşturmaktadır. Kubbeli camilerin dışında daha küçük boyutlara sahip, sadece fonksiyonun öne çıktığı camilerde ise kırma çatı inşa edilmiş; böylece caminin inşa süreci de daha hızlı bir şekilde tamamlanabilmiştir. Camiler tek ve bütün bir mekân kurgusu ile diğer yapılardan ayrılmaktadır, dolayısıyla çeşitli çözümler geliştirilerek inşa edilen camiler yapıım tekniğinin gelişmesine de katkılar sağlamıştır. Özellikle kubbeli camilerde geniş açıklıkların tek bir kubbe ile geçilmesi amacıyla uygulanan teknikler dönemin yapıları için olduğu kadar günümüz mimarisi için de önemli birer kılavuz niteliğindedir. Camiler ibadet yapılan mekânlar olmalarının yanında eğitim faaliyetlerinin yürütüldüğü ve toplum içerisinde sosyal dayanışmanın sağlandığı yapılar olarak da hizmet vermektedir.

Kırklareli ili tarih boyunca konumu dolayısıyla çeşitli kavimlere ev sahipliği yapmış, birçok istilaya uğramıştır. Şehirdeki yerleşimin geçmişi çok erken dönemlere kadar ulaşmaktadır. Traklar, Persler, Galatlar, Romalılar, Peçenekler, Bulgarlar ve Osmanlılar olmak üzere çeşitli uygarlıkların hâkimiyeti altında kalan şehir, uzun yıllar Hıristiyan ve Yahudi nüfusuna ev sahipliği yapmıştır. Çok sayıda kilisenin inşa edildiği Kırklareli, bu özelliği itibarıyla Osmanlı İmparatorluğu döneminde Kırklareli olarak anılmıştır. Şehir egemenliği altında tutan uygarlıklar inançlarına göre ibadetlerini yapabilecekleri dini yapılar inşa etmişlerdir. Osmanlı İmparatorluğu'nun Kırklareli'ni fethetmesiyle buraya yerleşen Müslüman nüfusa hizmet vermesi ve şehrin Müslüman kimliğini yansıtmaya amacıyla hızla camilerin yapımına başlanmıştır. Küçük yerleşimlerin bulunduğu bölgelerde işlevselliğin ön plana çıktığı sade ve küçük camiler inşa edilirken; şehir merkezi, Lüleburgaz ve Babaeski ilçelerinde daha büyük ve mimari açıdan daha görkemli camiler inşa edilmiştir. Ayrıca şehirdeki mevcut bazı dini yapılar küçük eklemeler ve onarımlarla camiye dönüştürülerek hızlı bir şekilde kullanıma açılabilmiştir. Osmanlı hâkimiyetinden önce şehirde kiliselerin dışında havra ve sinagoglar da inşa edilmiş, dolayısıyla kent dini yapılar yönünden önemli bir mirasa sahip olmuştur. Kırklareli il merkezindeki Hızırbey Camii ve Lüleburgaz ilçesindeki Sokullu Mehmet Paşa Camii külliye olarak inşa edilen camilerden olup, Vize ilçesindeki Gazi Süleyman Paşa Camii (Küçük Ayasofya Kilisesi) ile Kıyıköy Beldesi'ndeki Kıyıköy Camii kiliseden camiye çevrilen yapılar arasındadır. Vize ilçesindeki Şerbetdar Hasan Bey Camii ise havradan camiye dönüştürülmüştür.

2. Kırklareli Tarihî Camilerinin Mekân Kurgusu

Bir yapının cami olarak nitelendirilebilmesi için minare, minber, mihrap, vaiz kürsüsü ve sahnin bölümlerinin bulunması gerekmektedir. Bu mimari öğelerin yanında caminin büyüklüğüne göre; iç avlu, şadırvan, revak, müezzinler mahfili, kadınlar mahfili, hünkâr mahfili, son cemaat mahalli, imam ve müezzinler için birer oda, muvakkithane kısımları da bulunmaktadır. Ayrıca camilerin avlusunda abdesthane, gasilhane ve musalla taşı da bulunmalıdır. Camilerin plan anlayışı cemaat halinde ibadet yapılmasına olanak sağlayacak şekilde merkezi bir plan kurgusu ile şekillenmektedir. Camiler tasarım aşamasında mimari öğelerinin yanında şehir içerisindeki konumu ve kible istikameti dikkate alınarak projelendirilmektedir.

Kırklareli şehir merkezinde beş adet tarihî cami bulunmaktadır, ilçe ve beldelerdeki camilerle birlikte bu sayı yirmi üçe yükselmektedir. Ayrıca yeni bir cami olan Hamzababa Camii'nin yerinde eski bir caminin varlığından tarihî kaynaklarda söz edilmektedir. Bunun yanında şehirde XIV. yüzyılda Dere Mahallesi Camii ile Helvababa Camii'lerinin inşa edildiği ancak yıkılarak tümüyle yok olduğu tarihî kaynaklarda

1. Ulusal Cami Mimarisi Sempozyumu

Kırklareli Tarihi Camilerin Mekânsal Analizi ve Korunma Durumları
Ali YILDIZ

belirtilmektedir. 1370 yılında Osmanlıların şehri ilk fethinden bir yıl sonra Hatice Hatun tarafından yaptırılan Kule Mahallesi Camii de 1912 Balkan Savaşı'nda Bulgarlar tarafından tamamen yıkılmıştır. Osman Ağa Camii, Balkan Savaşı'nda Bulgarlar tarafından ve Kalaycı Camii ise Ruslar tarafından tahrip edilerek yıkılmıştır. Vize ilçesinde XVI. yüzyılda inşa edilen Sadri Bey Camii ile Sazara'da (Çukurpınar) XIV. yüzyılın ikinci yarısında inşa edilen Sazara (Çukurpınar) Camii de yıkılarak günümüze ulaşmayan yapılarıdır.

2.1. Üst Örtüsü Kubbe Olan Merkezi Planlı Camiler

Osmanlı Mimarisinin temel birimi kubbeli "kare-küp" olmuştur. Tek kubbe; küçük çaplı camilerde gelişimini sürdürmüş, daha büyük alana sahip camilerde tek kubbenin yetersiz olduğu görülmüştür. Bu aşamadan sonra yapılacak olan; temel birim kubbenin yardımcı elemanlarla desteklenerek cami iç mekânını büyütmek olacaktır. Bu düşünceyle Osmanlı Camii merkezileşerek, iç mekânın kubbe altında toplanması amaçlanmıştır. Kâgir malzeme ile inşa edilen camilerde kubbe ve kemer formları strüktürel zorunluluklardan ötürü tercih edilmiş olup yapılara estetik bir görünüm de kazandırmıştır.

2.1.1. Hızırbey Camii

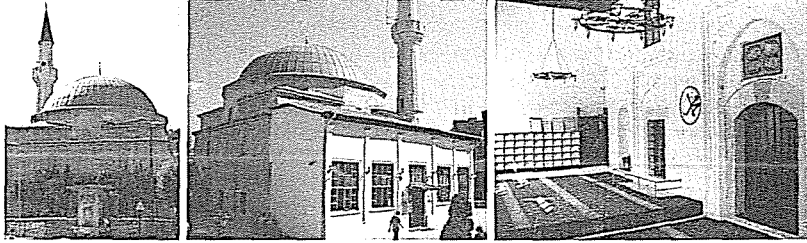
Hicri 785 (1383) senesinde Köse Mihalet Zâde Hızır Bey tarafından yaptırılan cami Hicri 1240 (1824) tarihinde Aydoslu Yusuf Paşa tarafından onarılmıştır. Cami 1959, 1975 ve 1991-1992 yıllarında geçirdiği onarımlar ile günümüzdeki hâlini almıştır. Giriş kapısının üzerinde caminin inşa tarihi ve onarım tarihi bilgilerini içeren iki kitâbe bulunmaktadır. Caminin minaresi Bulgarlar tarafından 1912 yılında yarıya kadar yıkılmış ve sonraki dönemlerde tekrar inşa edilmiştir. Caminin avlu duvarları özgün durumundan farklıdır, avlusunun orta kısmında kireçtaşı ile yapılmış onikigen bir şadırvan bulunmaktadır.

Cami kare ve merkezi planlı olup, üst örtüsü onaltıgen kasnak üzerine oturtulan kubbedir. Kubbeden kare plana geçiş Türk üçgenleri ile sağlanmıştır (bkz. Ek Ş.1). Tek şerefeli minaresi yapıya bitişik olarak inşa edilmiştir. Caminin duvarları düzgün kesme kireçtaşı, kubbesi tuğla malzeme ile oluşturulmuştur. Pencere ve kapı açıklıkları sivri kemerler ile geçilmiştir. Alt pencerelerde ve giriş kapısında taş yontularak profillendirilmiş ve giriş kapısı ile pencereleri içine alan birer dikdörtgen çerçeve oluşturulmuştur. Alt kısımdaki pencereler ile giriş kapısının etrafı mermer söveler ile çevrelenmiş, giriş kapısının üzeri mermer malzeme ile oluşturulan ikinci bir basık kemer ile geçilmiştir. Alt pencerelerde kemer aynaları taş malzeme ile doldurulmuş, ayrıca bu aynalar oyularak pencere üzerlerinde üçgen alınlıklar oluşturulmuştur. Pencere korkulukları lokmalı demir parmaklıklardan ibarettir. Üst kısımlarda ve kasnak aralarında açılan vitraylı pencerelere dış cephede sivri kemer, iç cephede ise beşik kemer formu verilmiştir. Giriş kapısının sol tarafında duvar yüzeyine açılan bir mihrap nişi bulunmaktadır. Caminin iç duvarlarında yapılan süslemeler sonraki dönemlere aittir. Kalem işlerinin yanında perde ve çiçek motifleri ile bezenmiş duvar resimleri ile cami özgün özellik göstermektedir. Mihrap nişinin hemen üzerinde ve yanındaki pilastrların üzerinde lotus yaprakları ve bitkisel motiflerle oluşturulmuş kabartmalar bulunmaktadır. Ayrıca mihrabın üzerindeki resimde dünya ile ahiret arasındaki geçişi simgeleyen bir kapı tasvir edilmiştir. Yapı zaman içerisinde çeşitli onarımlar görmüş, yakın zamanda eklenen son cemaat mahalli özgün karakter sergilememektedir. Caminin inşa edildiği dönemdeki özgün son cemaat mahalli muhtemelen ahşap sundurmalı olup, duvar yüzeyindeki izlerden anlaşıldığı kadarıyla giriş cephesiyle birlikte sağ ve sol yan cephelerini de yarıya kadar çevrelemektedir. Caminin ahşap olan kadınlar mahfili ve müezzin mahfili kısımları özgün durumunu yansıtmamaktadır. Cami, son olarak 2009 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından onarılarak günümüzdeki görünümüne kavuşmuştur.

1. Ulusal Cami Mimarisi Sempozyumu

Gelenekten Geleceğe Cami Mimarisinde
Çağdaş Tasarım ve Teknolojiler

Resim 1-2. Hızırbey Camii Mihrap ve Giriş Cephesi

Resim 3. Son Cemaat Mahalli

Resim 4-5. Hızırbey Camii Mihrap ve Giriş Cephesi

Resim 3. Kuzeydoğu Cephesi

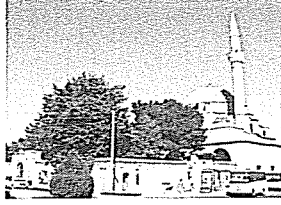
2.1.2. Cedit Ali Paşa Camii

Hicri 962 (1555) tarihinde Cedit Ali Paşa tarafından Mimar Sinan'a yaptırılmıştır. Hicri 1248'de (1832) esaslı bir onarım geçirmiş, tek şerefeli minaresi Balkan Savaşı'nda (1912) Bulgarlar tarafından yıkılmış ise de sonradan kürsüden itibaren tekrar yapılmıştır. Ters "T" plan şemasıyla inşa edilen caminin üzeri merkezi bir kubbe ile örtülmüştür. Kubbe altı adet taşıyıcı ayağa kemerler ile oturtulmuştur. Kubbeli formdan kare plana geçiş mukarnas dolgulu tromplarla sağlanmış, caminin kubbesi biri mihrap kısmının üzerinde olmak üzere beş adet yarım kubbe üzerine oturtulmuştur. Yapının köşe noktalarında kubbe ağırlığını dağıtmak için dört adet yuvarlak kesitli ağırlık kulesi inşa edilmiştir. Giriş kısmının önünde her biri yedi açıklıklı toplam on dört adet mermer sütuna oturan çift sıra revaklı son cemaat mahalli bulunmaktadır. İlk sıra revaklar kubbe ile örtülürken bunu çevreleyen ikinci sıra revaklar ahşap çatı ile oluşturulmuştur. Revakların bir kısmı cami kütesinden dışarıya taşınarak son cemaat mahalli genişletilmiştir. Yapı düzgün kesme kireç taşı ile inşa edilmiştir. Caminin yan cephelerindeki duvarların kesişme noktalarında inşa edilen taşıyıcı ayakların arası geniş sivri kemerler ile örülmüş, bu kemerlerin iç kısmında alt ve üst seviyede ikişer adet pencere açılmıştır. Alt seviyedeki pencere açıklıkları sivri kemerli olup pencere kenarları yekpare düzgün kesme kireç taşı ile örülmüş, kemer aynaları ise yıldız ve çeşitli geometrik motifli vitraylar ile kapatılmıştır. Ayrıca bu pencereler taş duvar yüzeyinin yontularak profillendirilmesi ile oluşturulan dikdörtgen çerçeveler içerisine alınmış olup, pencerelerin dış kısmında demir lokmalıklı parmaklıklar düzenlenmiştir. Üst sıra pencereleri vitraylı olup sivri kemer ile oluşturulmuş, kubbe kasnağında ise beşik kemer ile inşa edilen vitraylı pencereler açılmıştır. Mihrap cephesinin üst kısmında vitraylı bir yuvarlak pencere açılmıştır. Yapının mukarnaslı giriş portalinin iki yanındaki birer küçük kapı ile sahın kısmına girilebilmekte, bu kapılar ile aynı zamanda kadınlar mahfiline geçiş de sağlanmaktadır. Benzer şekilde giriş portalinin iki yanında duvar yüzeyine açılan mukarnaslı birer mihrap nişi bulunmaktadır. Caminin mukarnaslı mihrap nişi ve minberi mermer ile inşa edilmiş, mihrap dikdörtgen bir çerçeve içerisine alınmıştır. Mermer sütunlar üzerine oturtulan müezzinler mahfiline kâgir merdiven ile ulaşılmaktadır. Caminin kuzeydoğu ve güneybatı duvarlarında altışar adet mermer sütun üzerine inşa edilmiş kadınlar mahfili bulunmakta olup, orta kısımdaki iki adet taşıyıcı ayağın önünde taş malzemeli birer vaiz kürsüsü bulunmaktadır. Yapının avlusu taş duvar ile çevrilmiş, avlu ortasında mermer sütunlar üzerine oturtulan onikigen planlı ve kubbeli bir şadırvan inşa edilmiştir.

1. Ulusal Cami Mimarisi Sempozyumu

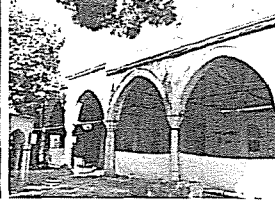
Kırkarelili Tarihi Camilerin Mekânsal Analizi ve Korunma Durumları
Ali YILDIZ

Resim 7-8. Cedit Ali Paşa Camii

Resim 9. Son Cemaat Mahalli

Resim 10. Mihrap ve Minber

Resim 11. Müezzinler Mahfilü

Resim 12. Vaiz Kürsüsü

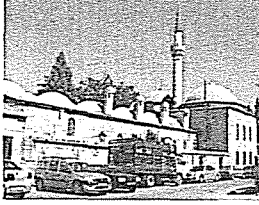
2.1.3. Sokullu Mehmet Paşa Camii

Hicri 978 (1570) tarihinde Sokullu Mehmet Paşa tarafından Mimar Sinan'a yaptırılmıştır. Hicri 1255'te (1839) ciddi bir tamir görmüştür. Tek şerefeli minaresi Bulgarlar tarafından yıkılmış, sonradan eskisine benzetilerek yeniden yapılmıştır. Bazı kaynaklara göre Balkan Harbi'nde Bulgarlar tarafından yıkılan minarenin yerine direkler üzerinde çan yerleştirildiği ve caminin bir süre kilise olarak kullanıldığı belirtilmektedir. Kareye yakın ölçülerde dikdörtgen plan şeması ile inşa edilen yapının üzeri merkezi bir kubbe ile örtülmüştür. Onikigen kasnak üzerine oturtulan kubbe beden duvarlarında oluşturulan geniş kemerlere taşınmakta olup, kare plana geçiş pandantiflerle sağlanmıştır. Kubbe ağırlığını dağıtmak için yapının köşe noktalarında onikigen kesitli ağırlık kuleleri inşa edilmiştir. Caminin avlusu mermer sütunlar üzerine oturtulan revaklar ile çevrelenmiş olup, revak kısmını dışarıdan medrese odaları sarmaktadır. Kubbe ile örtülü olan revaklar giriş kısmının önünde her biri dokuz açıklıklı toplam on altı adet mermer sütuna oturan çift sıra hâlini almaktadır. İkinci sıra revakların üzeri ahşap konstrüksiyonlu çatı ile örtülmüş, sonraki dönemlerde sütun aralarına eklenen metal doğramalar ile yarı açık hâldeki son cemaat mahalli kapatılmıştır. Revakların bir kısmı cami küntlesinden dışarıya taşınarak son cemaat mahalli genişletilmiştir. Yapı düzgün kesme kireç taşı ile inşa edilmiştir. Caminin tüm cephelerinde çeşitli kademelerde açılan üç sıra pencere bulunmaktadır. Sivri kemerli olan alt sıra pencerelerin kemer aynaları kesme taş ile doldurularak, açıklıkların etrafında mermer söveter kullanılmıştır. Pencere korkulukları lokmalıklı demir parmaklıklar ile oluşturulmuştur. Mihrap cephesi dışındaki diğer cephelerin ikinci sıra pencereleri de alt sıra pencereleri ile benzer özelliktedir. Mihrap cephesinde ise ikinci sıra pencereler vitraylı olup sivri kemerli olarak inşa edilmiştir. Üst sıra pencereleri de vitraylı ve sivri kemerli olup, bu seviyede her cepheye ikişer yuvarlak vitraylı pencere açılmıştır. Yapının mukarnaslı giriş portalinin iki yanındaki birer küçük kapı ile sahin kısmına girilebilmekte, bu kapılardan sol taraftaki aynı zamanda kadınlar mahfiline geçişi de sağlamaktadır. Benzer şekilde giriş portalinin iki yanında duvar yüzeyine açılan mukarnaslı birer mihrap nişi bulunmaktadır. Caminin mukarnaslı mihrap nişi, minberi ve vaiz kürsüsü mermer ile inşa edilmiş, mihrap üçgen alınlıklı dikdörtgen bir çerçeve içerisine alınmıştır. Müezzinler mahfilü ve kadınlar mahfilü mermer sütunlar üzerine oturtulmuş olup, kadınlar mahfilü mihrap cephesi dışındaki bütün iç cephelerde "U" şeklinde inşa edilmiştir. Caminin avlusunda mermer sütunlar üzerine oturtulan onikigen planlı bir şadırvan inşa edilmiş, şadırvanın üzeri mermer sütunlara taşınan barok üsluptaki bir kubbe ile örtülmüştür. Şadırvanın eğrisel formlu saçakları yapıya estetik bir görünüm kazandırmıştır.

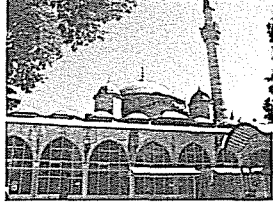

1. Ulusal Cami Mimarisi Sempozyumu

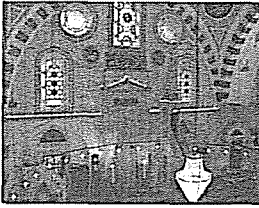
Gelenekten Geleceğe Cami Mimarisinde
Çağdaş Tasarım ve Teknolojiler

Resim 13-14. Sokullu Mehmet Paşa Camii

Resim 15. Son Cemaat Mahallisi

Resim 16. Mihrap ve Minber

Resim 17. Güneybatı Cephesi

Resim 18. Müezzinler Mahfilisi

Resim 19-20. Kadı Ali Bey Camii

Resim 21. Mihrap

2.1.4. Kadı Ali Bey Camii

1374 yılında inşa edilen cami kare planlı, merkezi kubbelerdir. Sekizgen kasnak üzerine oturtulan kubbeden kare plana geçiş pandantifler ile sağlanmıştır. Düzgün kesme kireç taşı ile inşa edilen yapının minaresi tek şerefeli olup camiye bitişiktir. Caminin alt sıra pencere açıklıkları beşik kemerler ile geçilmiş pencere kenarları mermer söveler ile çevrilerek kemer aynaları kesme taş ile doldurulmuştur. Bu pencereler duvar yüzeyinde taşın yontulması ile oluşturulan profilli dikdörtgen çerçeveler içine alınmış ve lokmalıklı demir parmaklıklar ile pencere korkulukları oluşturulmuştur. İkinci sıra pencereler ile kasnak aralarında açılan pencereler sivri kemerli ve vitraylıdır. Basık kemerli bir kapı ile girilen caminin, mukarnaslı mihrap nişi dikdörtgen çerçeve içine alınmıştır. Ahşap olan kadınlar mahfilisi, minber ve vaiz kürsüsü sonraki dönemlerde yenilenmiştir. Yapının giriş kısmının önünde üç sıra kubbesi bulunan ve muhtemelen mermer sütunlara taşınan bir revak bulunmakta iken, bu kısmın sadece temelleri günümüze ulaşabilmiştir. Giriş cephesindeki üç sıra tuğla kemer revak hakkında bir fikir vermektedir. Giriş kapısının önüne yapılan rüzgarlık sonraki dönem ilavesidir.

2.1.5. Alpullu Şeker Camii

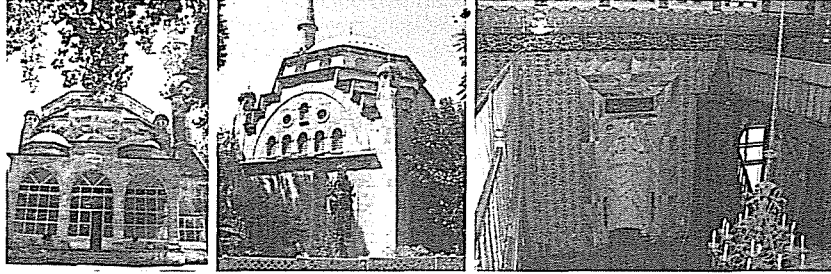
Cumhuriyet dönemi yapısı olan cami 1955 yılında inşa edilmiştir. Kare planlı ve merkezi kubbeli olup, kubbe eğimli sekizgen kasnak üzerine oturtulmuştur. Kubbeli formdan kare plana geçiş pandantifler ile sağlanmış, yapının köşe noktalarında ağırlık kuleleri inşa edilmiştir. Düzgün kesme kireç taşı ile inşa edilen caminin tek şerefeli minaresi de kireç taşı ile örülmüştür. Sivri kemerli alt sıra pencerelerinin etrafında, taşın duvar yüzeyinden taşırılması ile oluşturulmuş silmeler düzenlenerek açıklıklar vurgulanmıştır. Bu pencerelerin kemer aynaları düzgün kesme taş ile

1. Ulusal Cami Mimarisi Sempozyumu

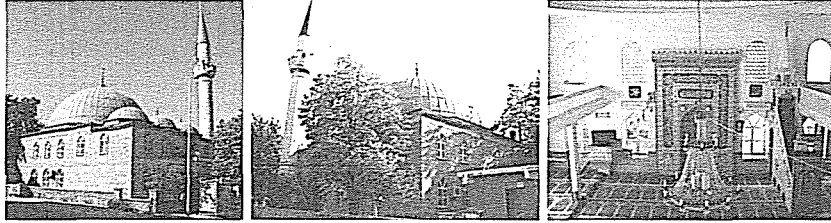
Kırklareli Tarihi Camilerin Mekânsal Analizi ve Korunma Durumları
Atı YILDIZ

doldurulmuş ve demir lokmalıklı parmaklıklar ile korkuluklar oluşturulmuştur. İkinci sıra pencereler basık sivri kemerli ve vitraylı olarak düzenlenmiş, bu pencerelerin kemer kısımlarında kaş biçiminde silmeler oluşturulmuştur. Üst sıra pencereleri de ikinci sıra pencereleri ile benzer karakterdedir, bu hizada ayrıca her cepheye ikişer adet yuvarlak pencere açılmıştır. Yapının kasnak aralarında da basık sivri kemerli ve vitraylı pencereler açılmıştır. Mihrap cephesinin bulunduğu duvar dış kısımda mihrap nişi kadar çıkıntılı olarak inşa edilmiştir. Giriş kısmının önündeki revakların üzeri kubbe ile örtülmüş olup, revak aralarına eklenen metal doğramalar ile yarı açık hâldeki son cemaat mahalli kapatılmıştır. Giriş kapısı sivri kemerli bir nişin içerisinde oluşturulan basık kemerli bir açıklık, olup bu nişin ortasında caminin kitabesi bulunmaktadır. Ahşap olan kadınlar mahfili sadece kuzeybatı duvarı boyunca uzanırken, yapılan ilaveler ile "U" formunu almıştır. Dikdörtgen bir çerçeve içerisindeki mukarnaslı mihrabı mermer ile kaplanmış, iç duvar yüzeyleri ise ikinci sıra pencerelerin alt hizalarına kadar çiniler ile kaplanmıştır. Cami özgün durumunu

Resim 22-23. Alpullu Şeker Camii

Resim 24. Mihrap

Resim 25-26. Sadık Ağa Camii

Resim 24. Mihrap ve Minber

büyük oranda korumaktadır.

2.1.6. Sadık Ağa Camii

XIV. yüzyılda Sadık Ağa tarafından yaptırılan caminin kare plan üzerine yarı ahşap bir yapı olduğu belirtilmektedir. Yapı günümüze geçirdiği büyük onarımlar neticesinde ulaşabilmiş, ahşap olan çatısı yıkılarak betonarme bir kubbe ile yeni çatı inşa edilmiştir. Kabayonu moloz taş ile örülen duvarları büyük ölçüde yeniden inşa edilmiş, düzgün kesme kireç taşından teşkil edilen tek şerefeli minaresi dışında caminin özgün karakteri önemli oranda yok olmuştur. Cami 1965 yılında onarılarak günümüzdeki görünümüne kavuşmuştur. Sivri kemerli iki sıra pencere açıklıklarının etrafındaki taşlar taşırılarak silmeler oluşturulmuş, kemer kilittaşının taşırılması ile de sivri kemer formu vurgulanmıştır. "U" formlu kadınlar mahfili ile kubbeli son cemaat mahalli betonarme olup sonraki dönem ilaveleridir. Mihrap ve ahşap minber caminin inşa edildiği döneme ait değildir. Giriş kapısının önünde inşa edilmiş iki köşesi sütunlara oturan betonarme kubbeli revak da sonraki devirlerde eklenmiştir.

1. Ulusal Cami Mimarisi Sempozyumu

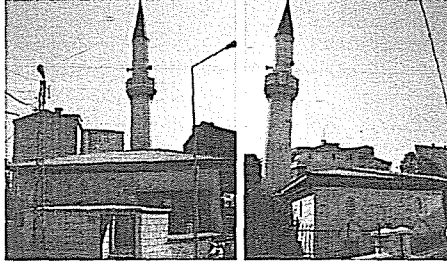
Gelenekten Geleceğe Cami Mimarisinde
Çağdaş Tasarım ve Teknolojiler

2.2. Üst Örtüsü Kıрма Çatı Olan Dikdörtgen Planlı Camiler

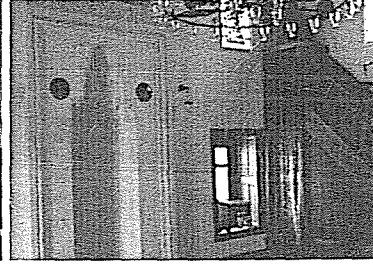
Camiler geniş kitlelerin kullanımı için inşa edilen mekânlar olduğu için bu ihtiyacı karşılayacak büyüklük ve biçimde yapılmaktadır. Bununla birlikte nüfus yoğunluğunun az olduğu bölgelerde daha küçük boyutlu camiler inşa edilmiştir. Bu camilerin ebatları daha küçük, yükseklikleri de daha az olup üzerlerinin genellikle ahşap kırma çatı ile örtülmesi yolu tercih edilmiştir. Böylece inşaat süreci hızlandırılırken maliyet ve yapı ölü yükleri de azaltılabilmektedir. Genellikle dikdörtgen planlı olan bu camilerin ahşap girişlemeler ile oluşturulan tavan döşemelerinin üzeri ahşap konstrüksiyonlu çatılar ile örtülmüştür.

2.2.1. Kadı Emin Ali Çelebi Camii

Cami hicri 976 (1568-69) senesinde Emin Ali Çelebi tarafından yaptırılmıştır. Kare planlı olan caminin son cemaat mahalli sonradan ilave edilmiştir (bkz. Ek Ş.2). Ahşap konstrüksiyonlu çatısı geçirdiği onarımlar dolayısıyla birçok kez yenilenmiştir. Duvarları kaba yonu moloz kireç taşı ile örülmüş, pencere açıklıklarının etrafı düzgün kesme taşlar ile örülerek, alt sıra pencerelerde demir lokmalıklı parmaklıklar kullanılmıştır. Caminin pencereleri sivri kemerli olup, alt sıra pencerelerinin kemerleri tuğla malzeme ile örülerek kemer aynaları düzgün kesme kireç taşı ile doldurulmuştur. Üst sıra pencereleri ise vitraylıdır. Camiye düzgün kesme taş ile oluşturulmuş sivri kemerli bir portal ile girilmektedir. Dikdörtgen çerçeveli portalin giriş açıklığının üzeri sivri kemer, kapı açıklığı ise basık kemer ile geçilmiştir. İç duvar yüzeyleri sıvalı olan caminin mihrap nişi düzgün kesme taş ile dikdörtgen bir çerçeve içerisinde oluşturulmuştur. Caminin minaresi düzgün kesme taş ile tek şerefeli olarak yapıya bitişik biçimde inşa edilmiştir. Ahşap olan kadınlar mahfili ve minberi özgün karakter

Resim 28-29. Kadı Emin Ali Çelebi Camii

Resim 30. Mihrap ve Ahşap Minber

sergilememekte olup, muhtemelen caminin geçirdiği onarımlar sırasında yenilenmiştir. Çeşitli dönemlerde onarımlar gören cami son olarak 2007 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından onarılarak günümüzdeki görünümüne kavuşmuştur.

2.2.2. Kapan (Karaca İbrahim) Camii

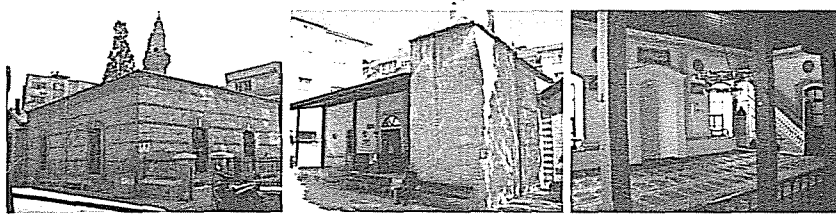
Cami, hicri 1050 (1640) senesinden önce Karaca İbrahim Bey tarafından yaptırılmıştır. Yapı 1314 (1896) yılında esaslı bir onarım geçirmiş ve bu onarımın akabinde başlayan Balkan Savaşı'nda tahrip edilmiştir. 1334 (1915) yılında onarılan yapı 1958 yılında restore edilmiştir. Sonraki dönemlerde yapıya bitişik olarak ilave bir bölüm inşa edilmiş, bu bölüm fetvahane, rüştiye mektebi ve müftülük olmak üzere çeşitli amaçlar için kullanılmıştır. Uzun kenarı mihrap cephesine paralel dikdörtgen planlı caminin üzeri ahşap konstrüksiyonlu kırma çatı ile örtülmüştür (bkz. Ek Ş.3). Yapının beden duvarları iki sıra düzgün kesme kireç taşı ve iki sıra tuğla ile alması tekniğinde örülmüştür. Basık kemerli pencere açıklıklarının üzeri tuğla ile geçilmiş, kemerlerin ortasına taş malzeme ile kilit taşı oturtulmuştur. Duvar yüzeyinden çıkıntılı olarak örülen pencere kemerleri silmeler ve denizlikler ile birleştirilmiş, böylece açıklıklar çerçeve içine alınmıştır. Yapının dış cephesinde mihrap cephesinin ortasında ve köşelerinde pilastrlar oluşturularak cepheye hareket

1. Ulusal Cami Mimarisi Sempozyumu

Kırklareli Tarihi Camilerin Mekânsal Analizi ve Korunma Durumları
Ali YILDIZ

kazandırılmıştır. Ayrıca duvarların üst kısımlarında birbiri üzerine bindirmeli olarak örülen üç sıra tuğla ile saçak silmeleri oluşturulmuştur. Caminin minaresi düzgün kesme taş ile tek şerefeli olarak yapıya bitişik biçimde inşa edilmiştir. Giriş kapısının sağında yer alan minare ile yapının giriş kısmı önünde ahşap bir sundurma düzenlenmiştir. Giriş kapısının üzeri beşik kemer ile geçilmiş, kemer aynası dairesel bir pencere ile kapatılmıştır. Duvar yüzeyinden içeriye doğru taşılarak oluşturulan minberin iki yanındaki pilastrların üzerinde basık kemer formunda bir alınlık oluşturulmuştur. Ahşap olan kadınlar mahfili ve minberi özgün karakter sergilememekte olup, muhtemelen caminin geçirdiği onarımlar sırasında yenilenmiştir. Çeşitli dönemlerde onarımlar gören cami son olarak 2007-2009 yılları arasında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından onarılarak günümüzdeki görünümüne kavuşmuştur. Caminin bitişiğindeki ek yapı günümüzde kadınlar mahfili olarak kullanılmakta olup, sahn kısmından buraya geçiş için bu cephedeki pencere kapıya dönüştürülmüştür. Düzgün kesme taş ile örülen bu yapının üzeri ahşap konstrüksiyonlu hacvarî çatı ile örtülmüştür.

Resim 31-32. Kapan (Karaca İbrahim) Camii

Resim 33. Mihrap ve Minber

Resim 34. Beyazıt Camii

Resim 35. Güneybatı Cephesi

Resim 36. Mihrap ve Minber

2.2.3. Beyazıt (Paşa) Camii

Cami, ilk olarak XVI. yüzyılda II. Beyazıt Veli tarafından yaptırılmış, büyük ölçüde tahrip olan yapı hicri 1002 (1593-1594) tarihinde Güllâbi Ahmet Paşa tarafından ikinci kez inşa ettirilmiştir. Caminin minaresi Balkan Savaşı sırasında yıkılmış, sonraki dönemde yeniden inşa edilmiştir. Uzun kenarı mihrap cephesine dik, dikdörtgen planlı bir yapı olarak inşa edilen caminin üstü ahşap kirişlemelerle oluşturulmuş döşeme ile geçilmiş ve ahşap kırma çatı ile örtülmüştür (bkz. Ek Ş.4). Dış duvarları kireç taşı ve tuğla ile alması olarak inşa edilmiş, düzgün kesme kireç taşlarının araları yatayda ve düşeyde iki sıra tuğla ile örülerek taşlar çerçeve içine alınmıştır. Caminin alt sıra pencereleri ile mihrap cephesindeki pencereleri dikdörtgen formlu, üst pencereleri ise sivri kemerlidir. Mihrap nişi pilastrlar ve basık kemer biçimli alınlık ile çerçeve içine alınmıştır. Düzgün kesme kireç taşı ile inşa edilen tek şerefeli minaresi yapıya bitişik olarak tasarlanmıştır. Ahşap olan kadınlar mahfili ve minberi özgün karakter sergilememekte olup, muhtemelen caminin geçirdiği onarımlar sırasında yenilenmiştir. Dikdörtgen biçimli giriş kapısı güney batı duvarının üzerine açılmış ve kapının üzerine payandalar ile desteklenmiş küçük bir saçak yapılmıştır. Çeşitli dönemlerde onarımlar gören cami son olarak 2008 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından onarılarak günümüzdeki görünümüne kavuşmuştur.

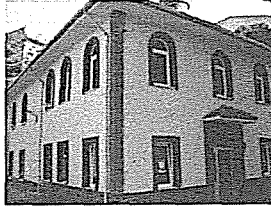

1. Ulusal Cami Mimarisi Sempozyumu

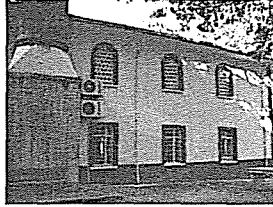
Gelenekten Geleceğe Cami Mimarisinde
Çağdaş Tasarım ve Teknolojiler

2.2.4. Karakaşbey Camii

Cami, hicri 1110 [1698] tarihinde Karakaş Hacı Mehmet tarafından yaptırılmış olup, hicri 1316 [1898] tarihinde Vakıflar tarafından onarılmıştır. Cami Balkan Harbi sırasında büyük zarar görmüş, minaresi kürsü kısmına kadar yıkılmıştır. Bina sonraki dönemlerde yenilenecek betonarme malzeme ile onarım görmüştür. Yapının özgün planı kareye yakın ölçülerde olup beden duvarları taş malzeme ile inşa edilmiştir. Ahşap kirişlemeler ile oluşturulan tavan döşemesi geçirdiği onarımlar neticesinde yenilenecek betonarme malzeme ile yeniden inşa edilmiştir. Alt sıra pencereleri dikdörtgen biçimli olup demir tokmatıklıdır. Üst sıra pencereleri ise iç kısımda sivri kemer dış kısımda beşik kemer formunda olup vitraylıdır. Yapının dış cephesi çimento harçlı sıva ile kaplanmış özgün karakterinden tümüyle uzaklaşmıştır. Üçgen alınlıklı dikdörtgen çerçeve içerisinde düzenlenmiş olan mihrabın iki yanında iyon başlıklı pilastrlar bulunmaktadır. Ahşap olan kadınlar mahfili caminin geçirdiği onarımlar sonucu yıkılmış, yerine betonarme ile yeni bir kadınlar mahfili inşa edilmiştir. Caminin minaresi tek şerefeli olarak tuğla malzemeden inşa edilmiştir. Minare taş malzemeli kare bir kürsü üzerine oturmakta olup, şerefesi de düzgün kesme taş ile oluşturulmuştur.

Resim 37. Karakaşbey Camii

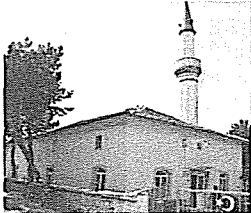
Resim 38. Güneybatı Cephesi

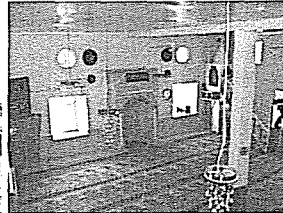
Resim 39. Mihrap ve Minber

2.2.5. Kavaklı Kasabası Merkez Camii

1914 yılında inşa edilen cami kare planlı olup, son cemaat mahalli sonraki dönemde eklenmiştir. Ahşap kirişlemeler ile oluşturulan tavan döşemesinin üzeri ahşap kırma çatı ile örtülmüştür. Cami yığma moloz taş ile inşa edilmiş, tek şerefeli minaresi kare kesitli kürsü üzerine oturtulmuştur. Tüm cephelerinde ikişer sıra pencere düzenlenmiş, alt sıra pencereleri dikdörtgen biçimli olarak tasarlanmıştır. Üst sıra pencereleri ise yan cephelerde daha küçük boyutlu olup, mihrap cephesi ve giriş cephesinde yuvarlak formudur. Sade ve dikdörtgen biçimli giriş kapısı, mihrap nişi ve minberi caminin geçirdiği onarımlar neticesinde yenilenmiştir. Ahşap taşıyıcı kadınlar mahfili özgün özellik sergilememektedir. Caminin ortasındaki kare kesitli bir direk ile ahşap döşeme desteklenmiş, benzer şekilde ahşap direklere taşınan kadınlar mahfilinin de orta kısmına taşıyıcı direkler eklenmiştir. Son cemaat mahallinin pencereleri basık kemerli olarak inşa edilmiş, kemer hizasında oluşturulan eğrisel formulu söveler ile bu kısım özgün pencerelerden ayrılmıştır. Bu pencerelerin mimari karakteri de son cemaat mahallinin ayrı bir dönemde yapıya eklendiğini belirgin bir biçimde ortaya koymaktadır.

Resim 40-41. Kavaklı Kasabası Merkez Camii

Resim 42. Mihrap Cephesi

2.2.6. Üsküpdere Köyü Camii

Cami, üzerinde bulunan kitabesine göre Sultan II. Abdülhamid tarafından 1904 yılında

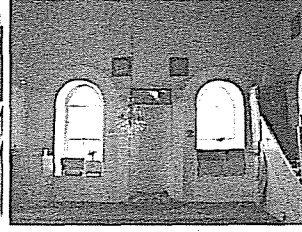
1. Ulusal Cami Mimarisi Sempozyumu

Kırklareli Tarihi Camilerin Mekânsal Analizi ve Korunma Durumları
Ali YILDIZ

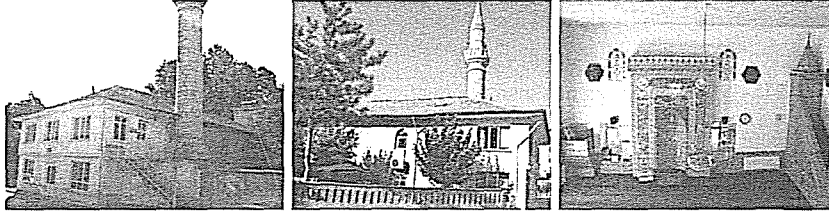
inşa edilmiştir. 1800'lü yıllarda Osmanlı sultanları tarafından yöredeki ormanlar avlak olarak kullanılmakta, buna bağlı olarak da bölgedeki yerleşimin artması dolayısıyla avlaklardan elde edilecek gelirler kullanılarak Sultan Abdülhamid'in emri ile bu cami yapılmıştır. Dikdörtgen plan üzerine ahşap kırma çatılı olarak inşa edilen caminin son cemaat mahalli sonraki dönemde eklenmiştir (bkz. Ek Ş.5). Ahşap kirişlemeler ile oluşturulan tavan döşemesi yapılan onarımlar neticesinde yenilenerek betonarme malzeme ile tekrar inşa edilmiştir. Mihrap cephesi ve yan cephelerinde ikişer adet sivri kemerli pencere açılmış, iç cephede pencerelere beşik kemer formu verilmiştir. Ayrıca pencere üst seviyesinden itibaren duvar kalınlığı azaltılarak tüm iç cepheyi çevreleyen kademelenme oluşturulmuş olup bu sayede kemer seviyelerinde kaş görünümü de elde edilmiştir. Sade ve yuvarlak biçimli mihrap nişinin iki yanında pilastrlar teşkil edilmiştir. Tek şerefeli minaresi kare kürsü üzerine oturtulmuş, son cemaat mahalli iki katlı olarak inşa edilmiştir. Yapının köşelerindeki dişli silmeler ile cephelere hareket kazandırılmıştır. Ahşap minberi ve kadınlar mahfili özgün özellik göstermemektedir.

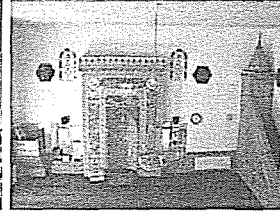
Resim 43-44. Üsküpdere Köyü Camii

Resim 45. Mihrap Cephesi

Resim 46-47. Hindu Hatun Camii

Resim 48. Mihrap Cephesi

2.2.7. Hindu Hatun Camii

XV. yüzyılda Hindu Hatun tarafından yaptırılan cami 1962 yılında esaslı bir onarım geçirmiştir. Minaresi Balkan Savaşı'nda Bulgarlar tarafından yıkılmış ve tekrar yapılmıştır. Dikdörtgen plan üzerine ahşap kırma çatılı olarak inşa edilen caminin son cemaat mahalli sonraki dönemde eklenmiştir. Alt sıra pencereleri dikdörtgen biçimli, üst sıra pencereleri ise sivri kemerli olarak inşa edilmiş olup, üst pencereler vitraylıdır. Minaresi tek şerefeli olarak kaba yonu taş ile örülmüştür. Caminin beden duvarları düzgün kesme taşlar ile inşa edilmiş, muhtemelen ahşap kirişlemelere taşıtılan özgün döşemesi onarımlar neticesinde yıkılarak betonarme malzeme ile yeniden yapılmıştır. Bu onarımlar sırasında eklenen son cemaat mahalli ile kadınlar mahfili de betonarmedir. Caminin mihrabı ve minberi özgün karakter sergilememektedir.

2.2.8. Fatih Camii

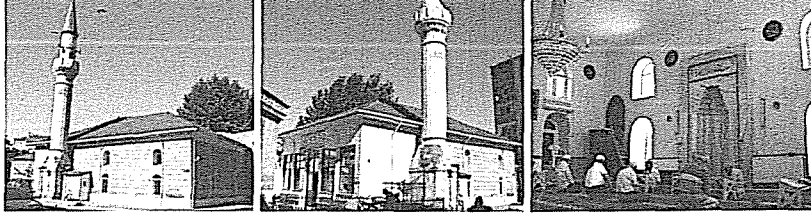
Hicri 871 (1467) yılında inşa edilen caminin iç kapısı üzerinde taşa işlenmiş iki satırlık bir inşa kitabesi vardır. Dikdörtgen planlı ve üzeri ahşap konstrüksiyonlu kırma çatı ile örtülen caminin tavan döşemesi betonarme malzeme ile yeniden inşa edilmiştir. Camiye geçirdiği onarımlar sırasında betonarme bir son cemaat mahalli eklenmiş, muhtemelen ahşap olan kadınlar mahfili betonarme malzeme ile yeniden inşa edilmiştir. Yapının iki sıra pencereleri beşik kemerli olup, sahin kısmına sade

1. Ulusal Cami Mimarisi Sempozyumu

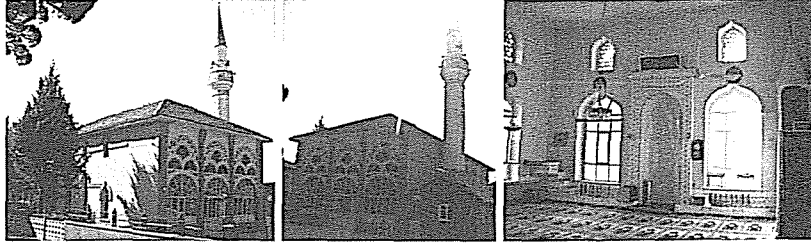
Gelenekten Geleceğe Cami Mimarisinde
Çağdaş Tasarım ve Teknolojiler

bir kapı ile girilmektedir. Alması tekniği ile örülen beden duvarları bir sıra kireç taşı ve bir sıra tuğla şeklinde oluşturulmuştur. Caminin minaresi tek şerefeli olup düzgün kesme kireç taşı ile inşa edilmiştir. Mermer kaplı mihrap nişi ile ahşap minberi özgün karakter sergilememektedir.

Resim 49-50. Fatih Camii

Resim 51. Mihrap

Resim 52-53. Poyralı Köyü Koloğlu Camii

Resim 54. Mihrap Cephesi

2.2.9. Poyralı Köyü Koloğlu Camii

1915-1917 yılları arasında inşa edilmiştir. Sahın kısmı dikdörtgen planlı olup üst örtüsü ahşap kırma çatıdır. Yapının ahşap kirişlemeli tavan döşemesi geçirdiği onarımlar neticesinde betonarme olarak yeniden inşa edilmiştir. Son cemaat mahalli sonraki dönemlerde eklenmiş olup, yapıdaki izlerden anlaşıldığı kadarıyla bu kısımda muhtemelen sütunlara taşıtılan bir sundurma bulunmaktayken kaldırılarak yüksek bir son cemaat mahalli inşa edilmiştir. Tek şerefeli minaresinin gövde kısmı sekizgen kesitli olup petek kısmı yuvarlaktır. Yapının pencere açıklıkları beşik kemerler ile geçilmiştir; alt sıra pencereleri geniş açıklıklı, üst sıra pencereleri ise vitraylı olup daha küçük boyutludur. Dış cephenin kemer kısımlarında kaş biçimli silmeler oluşturularak bu silmeler kemer üzeni noktası seviyesinde birbiri ile birleştirilmiştir. Ayrıca kemerlerin tepe noktasında silmeler taşıyılarak kilit taşı vurgulanmıştır. Basık kemerli giriş kapısının üzerinde kabartma şeklinde çerçevesel bir pano ve kapının iki yanında pilastrlar oluşturulmuştur. Minber, mihrap ve ahşap taşıyıcı kadınlar mahfili özgün özellik sergilememektedir.

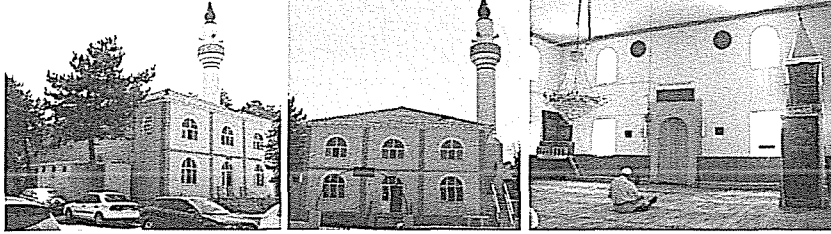
2.2.10. Büyük Mandıra Merkez Camii

Cami, hicri 1313 (1895) yılında inşa edilmiştir. Dikdörtgen planlı olan yapının iki katlı son cemaat mahalli sonraki dönemde eklenmiştir. Ahşap direklere taşıtılan ahşap kirişlemeli tavan döşemesi geçirdiği onarımlar neticesinde betonarme malzeme ile yenilenmiştir. Çatısı ahşap konstrüksiyonlu kırma çatıdır. Alt sıra pencereleri dikdörtgen biçimli, üst sıra pencereleri ise beşik kemerli olup vitraylıdır. Dış cephede pencerelerin üst kısımları kaş biçimli silmeler ile bezenmiştir. Yapının köşelerindeki dişli silmeler ile cephelere hareket kazandırılmış olup, bu silmeler giriş cephesinde yapı yüksekliğinin yarısından itibaren başlamaktadır. Özgün plan şeması itibarıyla yapının giriş cephesinde ahşap bir sundurma olması muhtemeldir. Tek şerefeli minarenin külah kısmı soğan gövdeli olup yukarı doğru sivrilmiştir. Caminin mihrabı ve minberi geçirdiği onarımlar neticesinde yenilenmiş, ahşap olan kadınlar mahfili betonarme malzeme ile yeniden inşa edilmiştir.

1. Ulusal Cami Mimarisi Sempozyumu

Kırklareli Tarihi Camilerin Mekânsal Analizi ve Korunma Durumları
Ali YILDIZ

Resim 55-56. Büyük Mandıra Merkez Camii

Resim 57. Mihrap Cephesi

Resim 58. Pehlivan köyü Camii

Resim 59. Mihrap Cephesi

Resim 60. Kadınlar Mahfili

2.2.11. Pehlivan köyü Camii

Kitabesine göre hicri 1319 (1901) senesinde Sultan Abdülhamid tarafından yaptırılmıştır. Dikdörtgen planlı olan caminin sahin kısmının önünde iki katlı medrese kısmı bulunmaktadır. Çatısı ahşap konstrüksiyonlu kırma çatı olan yapının, ahşap kirişlemeli tavan döşemesi geçirdiği onarımlar neticesinde betonarme malzeme ile yenilenmiştir. Sahinin kadınlar mahfili kısmına açılan pencereleri dışındaki diğer pencereler sivri kemerli, medrese bölümünün pencereleri ise basık kemerlidir. Pencerelerin etrafında düzenlenen silmeler ile açıklıklar vurgulanmış, kemerlerin üst kısmında kilit taşı görünümlü bezemeler işlenmiştir. Medresenin ikinci katına sağ yan cephede açılan bir kapı ile ulaşılmaktadır. Yapının köşelerindeki dişli silmeler ile cephelere hareket kazandırılırken, medresenin zemin kat tavan seviyesi hizasında yatay korniş düzenlenerek kat seviyesi belirginleştirilmiştir. Yapının giriş kapısının bulunduğu kısım cepheden taşınarak simetrik düzen vurgulanmıştır. Tek şerefeli olan minaresinin gövde kısmı burmalıdır. Caminin ahşap kadınlar mahfili yıkılarak yerine betonarme kadınlar mahfili inşa edilmiş olup, dikdörtgen bir çerçeve içindeki mihrap nişi ile minberi özgün nitelik taşımamaktadır.

2.2.12. Kuştepe Köyü Camii

Hicri 1320 (1922) senesinde inşa edilen cami, Pehlivan köyü Camii ile benzer mimari özellik ve plan şemasına sahip olup daha küçük boyutludur. Pehlivan köyü'ne bağlı bir köy olan Kuştepe Köyü'nde konumu itibarıyla benzer bir caminin inşa edilmesi yapım sürecini de hızlandırmıştır. Aynı dönemlerde yapılan Pehlivan köyü ve Kuştepe Köyü camilerinin mimarı da büyük olasılıkla aynıdır. Dikdörtgen planlı olan caminin sahin kısmının önünde iki katlı medrese kısmı bulunmaktadır. Çatısı ahşap konstrüksiyonlu kırma çatı olan yapının, ahşap kirişlemeli tavan döşemesi geçirdiği onarımlar neticesinde betonarme malzeme ile yenilenmiştir. Sahına açılan pencereler sivri kemerli, medrese bölümünün pencereleri ise basık kemerlidir. Pencerelerin etrafında düzenlenen silmeler ile açıklıklar vurgulanmış, kemerlerin üst kısmında kilit taşı görünümlü bezemeler işlenmiştir. Yapının köşelerindeki dişli silmeler ile cephelere hareket kazandırılırken, medresenin zemin kat tavan seviyesi hizasında yatay korniş düzenlenerek kat seviyesi belirginleştirilmiştir. Tek şerefeli olan minaresi

1. Ulusal Cami Mimarisi Sempozyumu

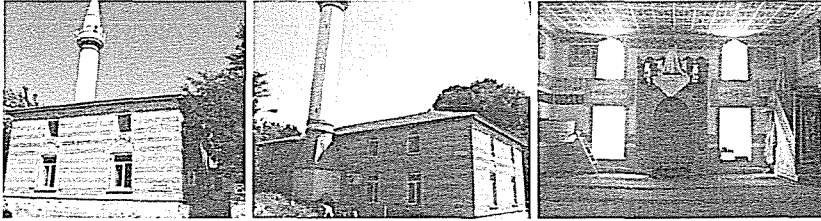
Gelenekten Geleceğe Cami Mimarisinde
Çağdaş Tasarım ve Teknolojiler

daha sade bir tarzda inşa edilerek silindirik gövdesi kare kürsü üzerine oturtulmuştur. Sade ve gösterişsiz tarzdaki mihrap nişi iki yanındaki pilastrlar ile belirginleştirilmiştir. Caminin ahşap kadınlar mahfili yıkılarak yerine betonarme kadınlar mahfili inşa edilmiş olup, minberi özgün nitelik taşımamaktadır.

Resim 61-62. Kuştepe Köyü Camii

Resim 63. Mihrap Cephesi

Resim 64-65. Sergen Eski Camii

Resim 66. Mihrap Cephesi

2.2.13. Sergen Eski Camii

Yapım yılı tespit edilememiştir. Dikdörtgen planlı caminin son cemaat mahalli sonraki dönemlerde eklenmiştir. Caminin beden duvarları bir sıra düzgün kesme kireç taşı ve üç sıra tuğla şeklinde alması yapım tekniği ile inşa edilmiştir. Son cemaat mahallinin duvarları ise çimento harçlı moloz taş ile örülmüştür. Mihrap cephesindeki tuğla sıraları alt pencereler hizasında çeşitli geometrik şekiller verilerek örülmüştür. Sivri kemerli pencerelerin kemer örgüsünde de bir sıra taş iki sıra tuğla kullanılarak cephe ile uyum sağlanmıştır. Alt sıra pencerelerin kemer aynaları taş veya tuğla ile doldurulmuş, muhtemelen vitraylı olan üst sıra pencereleri ise pvc doğramalar ile kapatılmıştır. Kare bir kürsü üzerine oturtulan tek şerefeli minaresi yapıya bitişik olarak inşa edilmiştir. Üst örtüsü ahşap konstrüksiyonlu kırma çatı olan yapının, ahşap kirişlemeli tavan döşemesi geçirdiği onarımlar neticesinde betonarme malzeme ile yenilenmiştir. Caminin ahşap kadınlar mahfili yıkılarak yerine betonarme malzemeli kadınlar mahfili inşa edilmiş olup, dikdörtgen bir çerçeve içindeki mihrap nişi ile minberi özgün nitelik taşımamaktadır. Caminin iç duvarlarındaki bezemeler sonraki devirlerde işlenmiştir.

2.2.14. Erenler Köyü Camii

Yapım tarihi belirlenemeyen cami kare plan şemasıyla inşa edilmiştir. Üst örtüsü ahşap konstrüksiyonlu kırma çatı olan yapının, ahşap kirişlemeli tavan döşemesi geçirdiği onarımlar neticesinde betonarme malzeme ile yenilenmiştir. Camiye sonraki dönemlerde son cemaat mahalli eklenmiş, kadınlar mahfili geçirdiği onarımlar sonucu betonarme olarak yeniden inşa edilmiştir. Beşik kemerli pencerelerinin dışında mihrap cephesinin üst kısmında vitraylı yuvarlak bir pencere açılmıştır. Kâgir malzeme ile inşa edilen tek şerefeli minaresinin gövdesi burmalıdır.

1. Ulusal Cami Mimarisi Sempozyumu

Kırklareli Tarihi Camilerin Mekânsal Analizi ve Korunma Durumları
Ali YILDIZ

Resim 67-68. Ereter Köyü Camii

Resim 69. Kadınlar Mahfili

2.3. Devşirme Olarak Kullanılan Camiler

Osmanlı İmparatorluğu fethettiği bölgelerde dini yapıların inşasına büyük önem vermiştir. Şehirlerin sahip olduğu dini kimliğin değiştirilmesi düşüncesiyle buralarda öncelikle camiler inşa edilmiştir. Ancak kısa sürede camilerin inşa edilmesi mümkün olmamış, dolayısıyla şehirlerdeki diğer dini yapılar küçük eklemeler ve tadilatlar ile camiye çevrilmiştir. Bu şekildeki kullanım ile önceki devirlere ait dini yapıların sürekli kullanımı sağlanarak yaşatılması sağlanırken, yapıların özgün işlevleri de korunabilmiştir. Bu yapıların uygun bir yerine mihrap, minber ve vaiz kürsüsü eklenerek inşa edilen minare ile kısa bir sürede camiye çevrilmesi mümkün olmuştur. Freskler ve duvar mozaikleri sıvalar ile kapatılmış, üzerleri kalem işi süslemeler ile bezenmiştir. Diğer dini yapıların camiye dönüştürülmesi aynı zamanda gayrimüslimlere karşı bir güç gösterisi olarak da değerlendirilebilir. Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethetmesinin ardından ilk cuma namazını Ayasofya'da kılması, bu çerçevede simgesel bir anlam taşımaktadır.

2.3.1. Gazi Süleyman Paşa Camii (Vize Ayasofyası)

Antik bir yapının üzerine bazilikal planda yapılmıştır. İlk olarak Jüstinyen zamanında, VI. yüzyılda bazilikal plan şeması ile inşa edilen yapıda, kaba yonu ve düzgün kesme taş birlikte kullanılmıştır. Bu yapı bilinmeyen bir sebepten dolayı yıkılmış ve üzerine X. yüzyılda bazilika inşa edilmiştir. 13.-14. yüzyılda bazilikanın çatısı yıkılınca üst örtüsü Yunan Haçı şeklinde tamamlanmıştır. Vize kentinin ana kilisesi olarak inşa edildiği düşünülen yapı, Osmanlı İmparatorluğu'nun Vize'yi fethinin ardından Süleyman Paşa tarafından camiye dönüştürülmüştür. Vize Ayasofyası diğer kilise örnekleri ile karşılaştırıldığında yapının 13.-14. yüzyıllar içerisine tarihlendirilmesi doğru olacaktır. Hicri 1293 (1876) senesinde Ruslar tarafından kiliseye çevrilen yapı 1912 Balkan Savaşı'nda da kilise olarak kullanılmış, günümüzde ise cami olarak kullanımına devam edilmektedir.

Yapı günümüze gelene kadar, gerek Bizans gerekse Türk döneminde çeşitli defalar onarım geçirmiştir. İlk yapıdan günümüze sadece apsidi ve pastoforion hücrenin yarısına ait kalıntılar ulaşabilmiştir. Bazilikanın apsidi neredeyse bugünkü ana cephenin tamamı büyüklüğündedir. Apsit yapının synthrononlu bir kilise olduğu yönünde çeşitli ipuçları vermektedir. Bizans ve Türk döneminde yapılan onarımlar yapıyı orijinalinden uzaklaştırmıştır. Ana mekânı örten kubbe ile kuzey cephe Osmanlı devrinde büyük bir tamir görmüştür. Yapıdaki değişik teknikler yapının hemen hemen on ayrı zamanda değişiklik geçirdiğini göstermektedir.

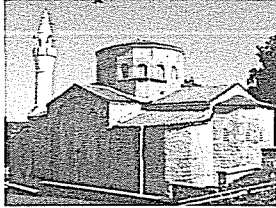
Üç nefli bazilikal plan şemasına sahip yapının yan nefleri orta kısımda korent başlıklı mermer sütunlara oturtulan kemerler ile oluşturulmuştur. Yan nefler iki katlı olup bu kısımlara geçiş narteksin üzerindeki galeri ile sağlanmakta, ayrıca bu galeri ile minareye de ulaşılmaktadır. Yapının kiremit örtülü kubbesi onaltıgen kasnak üzerine oturtulmuş, kare plana geçiş pandantifler ile sağlanmıştır. Kilisenin apsit kısmına eklenen küçük bir mihrap nişi ve orta nefin sağ tarafındaki ahşap

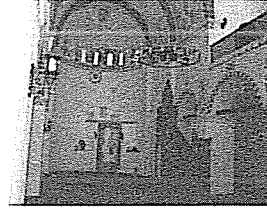
1. Ulusal Cami Mimarisi Sempozyumu

Gelenekten Geleceğe Cami Mimarisinde
Çağdaş Tasarım ve Teknolojiler

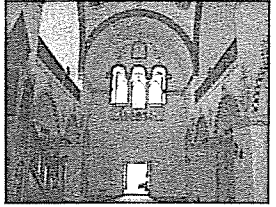
minberi ile camiye dönüştürülmesi mümkün olmuştur (bkz. Ek Ş.6). Yapı camiye çevrildikten sonra narteksin üst kısmı ile yan neflerin üzerindeki galeriler kadınlar mahfili olarak, narteks ise son cemaat mahalli olarak kullanılmıştır. Sade bir mimari ile inşa edilmiş tek şerefeli minaresi narteksin güneybatı ucunda kare bir kürsü üzerine oturtulmuştur.

Resim 70-71. Gazi Süleyman Paşa Camii (Vize Ayasofyası)

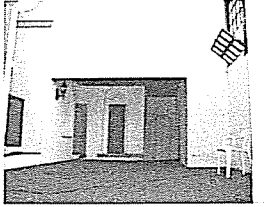
Resim 72. Orta Nef Apsit Kısım

Resim 73. Orta Nef Narteks Kısım

Resim 74. Sağ Yan Nef

Resim 75. Narteks Üzerindeki Galeri

2.3.2. Şerbetdar Hasan Bey Camii

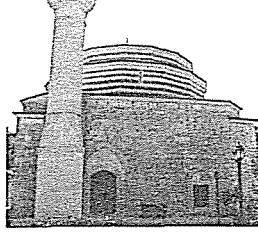
Yapım tarihi tam olarak belirlenemeyen yapı XIV. yüzyılda Gelibolulu Hasan Bey tarafından camiye çevrilmiştir. Bir dönem askeri depo olarak da kullanılan bina özgün işlevi itibarıyla havra olarak inşa edilmiştir. Kare planlı olan yapının üzeri merkezi bir kubbe ile örtülmüş, kubbe iç içe iki kademeli onaltıgen kasnak üzerine oturtulmuştur (bkz. Ek Ş.7). Güney cephesinde iki, batı cephesinde ise bir adet sivri kemerli pencere açılmış, diğer cepheleri sağır olarak bırakılmıştır. Batı cephesindeki sivri kemerli kapı açıklığının iç kısmına basık kemerli bir kapı tanzim edilmiştir. Pencere ve kapı açıklıklarının etrafı mermer söveler ile çevrilerek kemer aynaları taş malzeme ile doldurulmuştur. Caminin batı cephesine bitişik olan minaresi sonraki dönemde eklenmiştir. Batı cephesinde önceki dönemlerde eklenmiş ahşap bir sundurmanın izleri de mevcut iken yapılan restorasyon ile bu izler silinmiştir. Kubbe formundan kare plana geçiş pandantifler ile sağlanmış, kubbe kasnağının dört kenarında vitraylı birer mazgal pencere açılmıştır. Benzer şekilde güney ve doğu cephelerin saçağa yakın kısımlarında vitraylı ikişer mazgal pencere açılmıştır. Yapının kuzey cephesindeki beden duvarları moloz taş örgü ile diğer duvarları ise kaba yonu taş örgü ile inşa edilmiş, saçak kısımlarına yakın seviyede düzgün kesme taş ve yer yer tuğla malzeme kullanılmıştır. Düzgün kesme taş ile inşa edilen kubbe kasnakları bir sıra taş, üç sıra tuğla ile almaşık yapım tekniğinde örülerek oluşturulmuştur. Yapının beden duvarlarının geniş sivri kemerler ile inşa edildiği ve böylece duvar kalınlığının azaltıldığı iç kısımdan anlaşılabilir. Güney cephesinin ortasında mihrap nişine benzer sivri kemerli bir niş oluşturulmuş, doğu duvarında iki ve kuzey duvarında üç tane olmak üzere tuğla kemerli dikdörtgen nişler açılmıştır. Bu nişlerin kemer aynaları dolgu malzeme ile kapatılarak pencere kemerleri sıvasız bir şekilde bırakılmıştır. Küçük nişlerin kemerleri tuğla malzemeli olup, pencereler ise tuğla ve taş malzemenin almaşık teknik ile örülmüştür. Yapının güneydoğu cephesine yerleştirilen mihrap nişi ve ahşap minberi son derece basit ve sadedir. Düzgün kesme taş ile inşa edilen tek şerefeli minaresine batı cephesinde açılan küçük bir

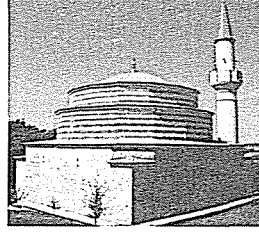
1. Ulusal Cami Mimarisi Sempozyumu

Kırklareli Tarihi Camilerin Mekânsal Analizi ve Korunma Durumları
Atı YILDIZ

kapı ile geçilmektedir. Yapı, son olarak 2008 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından onarılarak günümüzdeki görünümüne kavuşmuştur.

Resim 76-77. Şerbetdar Hasan Bey Camii

Resim 78. Minber ve Mihrap

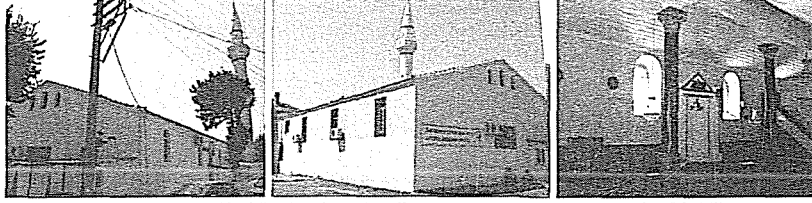
2.3.3. Kırıkköy Kasabası Camii

Üç nefli bazilika plan şemasıyla inşa edilen yapının inşa tarihi kesin olarak tespit edilememiş olup yapı 1925 yılında camiye çevrilerek kullanıma açılmıştır. Yapının ilk olarak hangi amaç için inşa edildiği tam olarak bilinmese de plan şeması ve mimarisi kilise olduğu izlenimini vermektedir. Dikdörtgen planlı yapının üzeri ahşap beşik çatı ile örtülmüştür. Dışarıdan son derece sade bir mimariye sahip olan yapının iç kısmı, yan nefleri sütunlar üzerine oturtulan bazilika plan şemasındadır. Yapının geçirdiği onarımlar tam olarak bilinmemekle birlikte özgün durumunu büyük ölçüde yitirdiği üzerindeki izlerden anlaşılmaktadır. Orta nefin üst kısmı tonoz biçiminde ahşap kaplamalar ile kapatılmış, yan nefler ise eğimli yüzeyler ile örtülmüştür. Kuzey cephesindeki nef ahşap direklere taşıtılan beş açıklıklı ahşap kemerler ile, güney cephesindeki nef ise orta kısımda iki büyük taş sütun üzerine oturtulmuş üç açıklıklı kemerler ile ana neften ayrılmıştır. Bu kemerlerin duvar yüzeyine oturduğu noktalara korent düzeninde yarım sütun başlıkları yerleştirilmiş, taş sütunların üzerinde de korent başlıklar tanzim edilmiştir. Narteksin ikinci katı orta nef hizasında dairesel bir çıkma yapmaktadır. Güney ve kuzey cephelerinde beşer adet beşik kemerli pencere açılmış olup, bu pencerelerden narteks kısmına açılan birer tanesi diğerlerinden daha küçük boyutludur. Doğu ve batı cephelerinde ise çatı tepe mahyasına yakın bir seviyede üçer adet beşik kemerli pencere açılmıştır. Yapının narteksi duvarlar ile bölünmüş ve basık kemerli kapısı pencereye çevrilerek kapatılmıştır. Bu bölüm günümüzde imamın kullanımına sunulmuş bir oda olarak tanzim edilmiş olup, yapıya ana girişin yanında açılan küçük bir kapı ile girilmektedir. Aynı zamanda kuzey cephesinde açılan küçük bir kapı ile de yapı içerisine girilebilmekte, bu kapı camekanlı bir bölme ile sahin kısmına açılmakta olup sağ tarafında inşa edilen ahşap bir merdiven ile kadınlar mahfiline geçişi sağlamaktadır. Narteksin kuzey cephesine bitişik olarak kare kürsü üzerine çift şerefeli bir minare inşa edilmiş, minareye geçiş için narteksten bir kapı açılmıştır. Güney cephesine eklenen üçgen alınlıklı mihrap nişi dolayısıyla buradaki pencerelerin biri kapatılmış, doğu cephesinde ise duvarın ortasında geniş bir dikdörtgen pencere açılmıştır. Mihrap güney yönündeki nefin duvarını ortalayacak biçimde yerleştirilmiş, böylece taş sütunların da orta kısmında konumlandırılmıştır. Mihrap ve ahşap minber oldukça sade ve basit işçiliktir. Kuzey cephesindeki nefin üst kısmında ahşap taşıyıcı ikinci bir kat oluşturularak narteksin ikinci katıyla birleştirilmiş ve bu kısım kadınlar mahfili olarak tanzim edilmiştir. Yan nefler ile ana nef arasında doğu cephesine dik olarak 1,5-2 metrelik duvarlar bulunduğu, fakat bu duvarların yapının yeni kullanımı için yıkıldığı duvar yüzeyindeki izlerden anlaşılmaktadır. Yan neflerin doğu duvarında dairesel formlu iki büyük niş bulunmakta birlikte, sol nefteki nişler kadınlar mahfilinin yapımı sırasında doldurularak kapatılmıştır. Yapının mihrabı tam olarak kibleye doğru bakmamakta olup, daha ziyade hatalı bir konumlandırma ile güneye yönelmektedir.

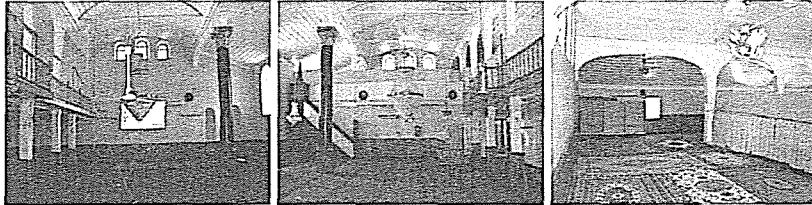
1. Ulusal Cami Mimarisi Sempozyumu

Gelenekten Geleceğe Cami Mimarisinde
Çağdaş Tasarım ve Teknolojiler

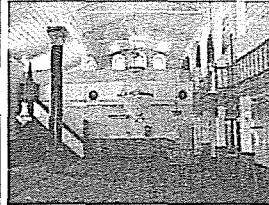

Resim 79-80. Kıyıköy Kasabası Camii

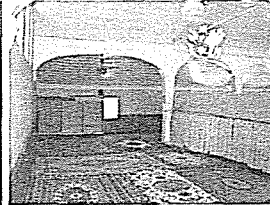
Resim 81. Mihrap

Resim 82. Doğu Cephesi

Resim 83. Narteks Kısım

Resim 84. Kadınlar Mahfili (Narteks)

3. Kırklareli Camilerinin Korunma Durumları

Kırklareli il merkezinde beş, ilçelerdeki ve beldelerdeki camilerle birlikte toplam yirmi üç tarihî cami Koruma Yüksek Kurulu'nca tescillenerek Kırklareli Taşınmaz Kültür Varlıkları listesine alınmıştır. Bununla birlikte tarihî kaynaklarda günümüze ulaşamamış sekiz caminin varlığından söz edilmektedir. Ayrıca yazılı kaynaklarda yer almayan birçok caminin var olduğu fakat çeşitli nedenlerle günümüze ulaşamadığı ya da yapılan büyük çaplı onarımlar neticesinde özgün özelliklerini yitirdiği bilinmektedir. Özellikle köylerde çok sayıda tarihî cami bulunmaktayken, yapılan bilinçsiz onarımlar ve bakımsızlık nedeniyle bu yapılar özgünlüğünü yitirmiştir. Kırklareli'deki camilerin tarihî ve mimarî birer miras olarak değerlendirilmesi yönündeki tescil çalışmaları çok geç dönemde başlamış olup yapıların çoğu tescil çalışmaları başlamadan evvel özgünlüklerini yitirmiş veya yıkılarak yok olmuştur. Kırklareli İli Müze Müdürlüğü kayıtlarına göre şehir merkezindeki Hızır Bey, Emin Ali Çelebi, Kapan, Paşa (Beyazıt), Karakaşbey camileri Koruma Yüksek Kurulu'nun 20.04.1990/646 sayılı, Üsküpdere Camii, 20.10.1993/1598 sayılı, Kavaklı Camii ise 26.04.2001/6756 sayılı kararları ile tescillenmiştir. Babaeski ilçesindeki Cedit Ali Paşa ve Fatih camileri, 08.04.1988/7 sayılı, Büyük Mandıra Merkez Camii, 06.04.2001/6749 sayılı ve Alpullu Şeker Camii 30.04.2005/370 sayılı tescil kararları ile koruma altına alınmıştır. Lüleburgaz ilçesindeki Kadı Ali Bey Camii, 20.04.1990/646 sayılı, Sokullu Mehmet Paşa Camii ise, 11.09.1991/949 sayılı tescil kararları ile koruma altına alınmıştır. Pehlivanköy ilçesindeki Merkez ve Kuştepe Köyü camileri ile Vize ilçesindeki Gazi Süleyman Paşa Camii (Vize Ayasofyası), Şerbetdar Hasan Bey Camii ile Sergen Köyü Eski Camii 11.09.1991/949 sayılı tescil kararı ile koruma altına alınmıştır. Kıyıköy beldesindeki Kıyıköy Camii, 13.05.1988/7 sayılı, Pınarhisar ilçesindeki Hindu Hatun Camii, 19.01.1980/11717 sayılı ve Sadık Ağa Camii, 11.09.1991/949 sayılı tescil kararları ile koruma altına alınmıştır. Erenler Köyü Camii, 19.10.2000/6431 sayılı, Poyralı Köyü Camii ise, 14.05.2009/2512 sayılı tescil kararları ile koruma altına alınmıştır.

İldeki Sokullu Mehmet Paşa, Cedit Ali Paşa ve Alpullu Şeker camileri dışındaki bütün camiler çeşitli eklemeler ve onarımlar neticesinde özgün özelliklerinin bir kısmını yitirmiştir. Bazı camiler ise büyük çaplı müdahalelere maruz kalmış, yapıların özgün mimarisi tümüyle yok olmuştur. Özellikle ahşap kirişlemeli tavan döşemesi bulunan camilerin birçoğunun döşemesi betonarme malzeme ile yeniden inşa edilmiş, yapıların içerisine betonarme veya ahşap malzemeli kadınlar mahfili ilave edilmiştir. Ahşap pencere doğramaları camilerin çoğunda pvc ile değiştirilmiş, bazı

1. Ulusal Cami Mimarisi Sempozyumu

Kırklareli Tarihi Camilerin Mekânsal Analizi ve Korunma Durumları
Ali YILDIZ

camilerde ise pencerelerin onarımı ahşap malzemeli doğramalar ile yapılmış fakat bu doğramalar da özgün pencere düzeninden uzak biçimde tanzim edilmiştir. Camilerin önemli bir kısmına sonraki dönemlerde özgün plan şeması ve mimarisinden farklı olarak betonarme son cemaat mahalli eklenmiş olup, yapıların mimari karakterinin algılanması güçleşmiştir. Camilerin minareleri büyük oranda korunmuş olup, özgün özelliklerini günümüzde de önemli ölçüde yansıtmaktadır.

4. Sonuç

Camiler sürekli kullanım gören ender yapılardan olup, bu özellikleri nedeniyle devamlı olarak onarımları yapılmakta ve ayakta tutulmaktadır. Ancak değişen ihtiyaçlar ve artan nüfusa bağlı olarak tarihî camiler günümüz konfor koşullarını sağlama yönünde yetersiz kalmakta ve bilinçsizce yapılan eklemeler ile günümüz koşullarına uydurulmaya çalışılmaktadır. Kırklareli’ndeki camilerin birçoğu geçirdiği onarımlar neticesinde yalnızca beden duvarları özgün özelliklerini yansıtmak üzere günümüze ulaşmıştır. Nitekim birçok onarımda yalnızca camilerin beden duvarları ayakta bırakılarak diğer tüm taşıyıcı elemanları sökülüp ve özgün malzeme kullanılmadan koruma anlayışından uzak bir biçimde betonarme malzeme ile yeniden inşa edilmiştir. Vakıflar Genel Müdürlüğü’nce yürütülen restorasyon çalışmaları kapsamında ülke genelinde olduğu gibi Kırklareli’nde de camilerin korunması için önemli adımlar atılmaktadır. Fakat tek başına bir kurum çok sayıdaki bu mimari mirasa gereken ilgiyi gösterme noktasında şüphesiz ki yetersiz kalmaktadır. Geçmişten miras olarak aldığımız camilerin özgün özelliklerinin yitirilmeden korunması için toplum düzeyinde bilinç oluşturulmalı, çeşitli dernek ve vakıflar aracılığıyla yapıların sürekli bakımları sağlanarak yaşatılması için gerekli adımlar atılmalıdır.

Kaynakça

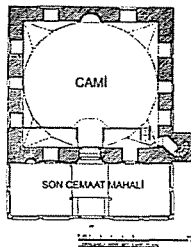
Altuntaş, M. 1995. Kırklareli’ndeki Türk Devri Yapıları, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Dursunkaya, A. R. 1948. Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya, Kültür ve Eski Eserleri Yönünden Tetkik, Cilt II, Yeşilyurt Basımevi, Kırklareli. Kırklareli İl Yıllığı, 1967.

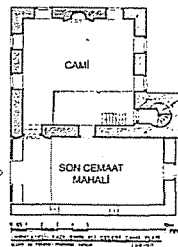
Oral, M. 2006. Günümüz Cami Mimarisinde Kimlik ve Nitelik Sorunu –Konya Örneği–, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Konya.

Özsayın, A. A. 2009. Trakya’da Camiye Dönüştürülmüş Bir Grup Yapı Üzerine Araştırmalar, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

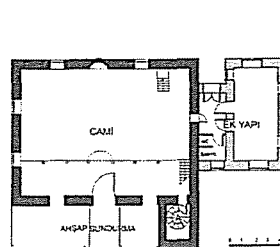
<http://www.anitsal.com>.

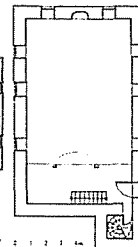
Şekil 1. Hızırbey Camii Planı [4]

Şekil 2. Kadı Emin Ali Çetebi Camii Planı [4]

Şekil 3. Kapan (Karaca İbrahim) Camii Planı [4]

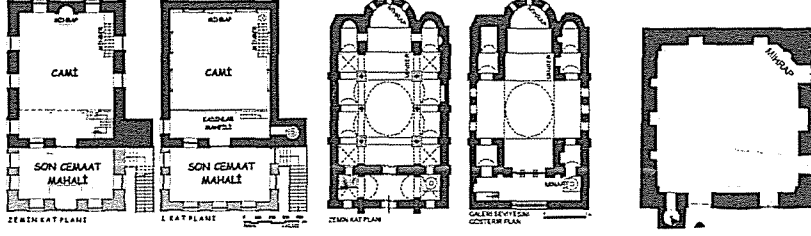

Şekil 4. Beyazıt Camii Planı [4]

1. Ulusal Cami Mimarisi Sempozyumu

Gelenekten Geleceğe Cami Mimarisinde
Çağdaş Tasarım ve Teknolojiler

Şekil 5. Üsküpdere Köyü Camii Planı

Şekil 6. Gazi Süleyman Paşa
Camii (Vize Ayasofyası) Planı [5]

Şekil 7. Şerbetdar
Hasan Bey Camii Planı [6]